

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

פיקוח נפש, שלא יהסס לחלל את השבת
בשביל זה!

אשה הנמצאת בחודש התשיעי להריונה האם
צריכה לשהות קרוב לבית החולים בשבת?

המ"ב¹ מביא בשם ה"ספר חסידים", שמן הראוי
לאשה שהגיעה לחודש התשיעי להריונה להזמין
בכל ערב שבת כל הדברים הנצרכים לה, דשמא
יזדמן זמן לידתה בשבת ולא תצטרך לחלל שבת.
ומבואר בזה, שאין אנו אומרים שיש חובה
לאשה להכין את הדברים הנצרכים לה בשביל
שלא תצטרך לחלל שבת, אלא רק "ראוי" לה
לעשות כן.

ומשום כך, אם יש טורח וקושי בדבר, אינה
צריכה לצאת מביתה ע"מ לשהות בסמוך לבית
החולים בשבת. אך אם אין קושי בזה, הן מצד
המתארח והן מצד המארח, ראוי לעשות כן².

ואע"פ שהבאנו לעיל שכיון שהשבת רק "דחוייה"
אצל פיקוח נפש [ולא "הותרה"] צריך לעשות
מערב שבת כל מה שיכול ע"מ למנוע חילול
שבת, כל זה דווקא במקרה שיודע בודאי שיצטרך
לחלל את השבת [כמו שהבאנו בגליון הקודם
דוגמא לזה מהשער הציון בחייל שהצטווה
לעשות איזה מלאכה לשבת בצהריים]. אבל
במקרה שאין זה ודאי שיצטרך לחלל שבת, כמו
במקרה שלנו באשה שהגיעה לחודש התשיעי
שאינה יודעת לכוון מתי תהיה הלידה, ורק ספק

¹ סימו ש"ל ס"ק א'.

² שמירת שבת כהלכתה סרק ל"ו סעיף ז', וכן אמר הגאון
רבי משה שטרנבוך שליט"א.

בגליון הקודם למדנו שאדם היודע שיצטרך לחלל
שבת עבור פיקוח נפש, צריך להכין מערב שבת
כל מה שיכול בשביל למנוע חילול שבת. ונציין
בזה כמה דוגמאות:

- אדם שיודע שיצטרך ליסוע לבית החולים
באמבולנס בשבת, יכתוב בערב שבת את כל
הפרטים שלו, כדי שיוכל להביא זאת לנהג
האמבולנס ובכך למנוע אותו מחילול שבת
בכתיבת פרטים אלו.
- מי שצריך להשתמש במכשיר אינהלטור, יכוון
את המכשיר על שעון שידלק ויכבה בשעות
מסוימות, ובכך ימנע מעצמו את הצורך לחלל
את השבת בשביל הדלקתו. [- וכמובן שאם
הוא מקבל התקף בשבת שלא יחכה עד
שידלק המכשיר ע"י השעון, אלא צריך
להדליקו ולהשתמש בו].
- אדם במצב של פיקוח נפש שיצטרך אוכל
ומים חמים בשבת, יכין מערב שבת את
האוכל והמים, ולא יסתמך על זה שיהיה
מותר לו לעשות זאת בשבת. ובמקרה שצריך
אוכל טרי והנחת האוכל על הפלטה מערב
שבת תוכל להזיק לו, יש לעשות שאלת רב.
- במקרה שיצטרך להחליף תחבושת בשבת
לצורך פיקוח נפש, יחתוך את התחבושת
בערב שבת לגודל המתאים, בשביל להימנע
מחיתוך זה בשבת שיש בו איסור דאורייתא.
- עוד דוגמאות הרבה יש לזה, ותן לחכם
ויחכם עוד... אך יש לזכור, שבכל מקרה אם
שכח ולא הכין מערב שבת ויש לפניו בשבת

יש שמא תצטרך ללדת בשבת, בזה אין חובה³ להכין כל דבר בשביל שאם תלד לא תצטרך לחלל שבת, אלא רק "ראוי" לעשות כן.

אולם, כל זה באשה שעדיין לא התחילה להרגיש בצירי הלידה, ורק ספק יש שמא תצטרך ללדת בשבת. אבל אשה שהתחילה להרגיש בצירי הלידה בערב שבת, צריכה ליסוע מיד לבית החולים, ולא תמתין עד שיתגברו הצירים ותצטרך ליסוע בשבת⁴.

כיצד יש לנהוג במקרה שח"ו צריך לחתום על הסכמה לניתוח בשבת?

כמובן שניתוח בשבת צריך להעשות רק במקרה של פיקוח נפש או ספק פיקוח נפש. ובמקרה כזה מותר לעשות כל דבר כדי שיצא הניתוח אל הפועל.

ומכיון שישנם מקומות שאין מסכימים לנתח בלי חתימת החולה או קרוביו להסכמה לניתוח, בודאי שבמקרה כזה צריך לחתום.

אולם, מכיון שחתימה על הטפסים הללו אינה פעולה ישירה של הצלת החולה, צריך לעשותה ע"י שינוי אף לדעת השו"ע⁵. וצורת השינוי תיעשה ע"י חתימה ביד שמאל⁶, או ע"י עשיית איזה קשקוש סתמי במקום חתימה [רק כתיבת אותיות או עשיית צורות ספציפיות אסורים מן התורה⁷], ואם יכול גם לחתום ע"י קשקוש סתמי וגם לעשות זאת ביד שמאל ודאי טוב יותר.

בבתי חולים רבים מתקנות "דלתות חשמליות" האם מותר לעבור דרכן בשבת?

דלתות חשמליות נפתחות על עיקרון של קליטת גלים מהאדם המתקרב או ע"י קליטה של שינויים באור באזור הדלת, ודבר זה כרוך בחילול שבת, ויש לחלק בזה בסיבות שלשם האדם רוצה להכנס לבית החולים. שאם צריך להכנס לצורך פיקוח נפש או ספק פיקוח נפש אין איסור בדבר וככל דין פיקוח נפש שמותר לחלל שבת בשבילו. אבל אם רק רוצה לבקר איזה חולה, אם אין הדבר מועיל להטבת מצבו אין היתר להיכנס דרך דלתות כאלו. אבל אם הדבר יועיל להטבת מצבו, מותר לבקש מגוי שיפתח את הדלתות, ככל דין אמירה לגוי שמותרת עבור חולה אפילו שאין בו סכנה.

בגליון הבא:

— מה הדין עשיית מלאכות עבור חולה שאין בו סכנה?

— האם מותר לבקש מגוי לעשות מלאכות עבור חולה שאין בו סכנה?

— מה הדין במקרה שיש סכנה של איבוד איבר ח"ו?

— האם מותר לקחת טבליות בשבת?

³ שם פרק ל"ב הערה ק"ד.

⁴ שם פרק ל"ו סעיף ז'.

⁵ עיין שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ב סעיף כ"ח. ועיין בגליון מס' 51 שהרחבנו בענין זה.

⁶ עיין מ"ב סימן ש"מ ס"ק כ"ב אות ז' ועיי"ש שמבואר שאדם הרגיל לכתוב ביד שמאל אם יכתוב ביד זו יהיה הדבר אסור מן התורה. אלא אצלו השינוי יהיה כשיכתוב ביד ימין.

⁷ עיין מ"ב שם אות ח'.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il